NN 114/2018 (19.12.2018.), Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske broj: U-IIIA-6346/2016 od 14. studenoga 2018.

USTAVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE

2233

Ustavni sud Republike Hrvatske, u Prvom vijeću za odlučivanje o ustavnim tužbama, u sastavu sudac Branko Brkić, predsjednik Vijeća, te suci Andrej Abramović, Mario Jelušić, Lovorka Kušan, Josip Leko i Goran Selanec, članovi Vijeća, u postupku koji je ustavnom tužbom pokrenuo Adem Ramović iz Rijeke, kojeg zastupa skrbnica Mirjana Ramović iz Rijeke, na sjednici održanoj 14. studenoga 2018. jednoglasno je donio

ODLUKU

I. Ustavna tužba se usvaja.

II. Općinski sud u Rijeci dužan je u najkraćem mogućem roku, ali ne duljem od šest (6) mjeseci, računajući od prvog idućeg dana nakon objave ove odluke u »Narodnim novinama« donijeti odluku u predmetu koji se, u povodu tužbe Adema Ramovića iz Rijeke, Braće Fućak 4, pred tim sudom vodi pod brojem P-2911/97.

III. Na temelju članka 63. stavka 3. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske (»Narodne novine« broj 99/99., 29/02. i 49/02. – pročišćeni tekst), podnositelju ustavne tužbe Ademu Ramoviću iz Rijeke, Braće Fućak 4, određuje se primjerena naknada zbog povrede prava na razumnu duljinu postupka zajamčenog člankom 29. stavkom 1. Ustava Republike Hrvatske (»Narodne novine« broj 56/90., 135/97., 113/00., 28/01., 76/10. i 5/14.) u iznosu od 4.750,00 kuna.

IV. Naknada iz točke III. ove izreke bit će isplaćena iz državnog proračuna u roku od tri (3) mjeseca od dana podnošenja zahtjeva podnositelja Ministarstvu pravosuđa Republike Hrvatske za njezinu isplatu.

V. Ova odluka objavit će se u »Narodnim novinama«.

Obrazloženje

1. Podnositelj je 28. prosinca 2016., na temelju članka 63. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske (»Narodne novine« broj 99/99., 29/02. i 49/02. – pročišćeni tekst; u daljnjem tekstu: Ustavni zakon), podnio Ustavnom sudu ustavnu tužbu zbog duljine parničnog postupka koji se pred Općinskim sudom u Rijeci vodi pod brojem P-2911/97.

U ustavnoj tužbi podnositelj je istaknuo:

»u predmetu 2911/97 na temelju Rješenja Županijskog suda u Rijeci od 28. siječnja 2013. godine Poslovni broj Gzp-151/2013 kojim je u točki 2. Općinski sud bio dužan riješiti predmet u roku deset mjeseci računajući od dana nastavka predmetnog postupka. ... ističem kao skrbnica tužitelja da se radi o bitnim povredama Ustava Republike Hrvatske, a to su:

I Pravo na suđenje u razumnom roku zajamčeno odredbom čl. 29. st. Ustava RH.

II Pravo na pravedno i pošteno suđenje koje do danas nije završeno.

(...)

Molim da Ustavni sud cijeneći dugotrajnost postupka ovu tužbu uzme u razmatranje u najkraćem mogućem roku.«

I. ČINJENICE I OKOLNOSTI SLUČAJA

2. Ustavni sud, u postupku pokrenutom primjenom članka 63. Ustavnog zakona, na temelju navoda ustavne tužbe i uvida u spis predmeta Općinskog suda u Rijeci (u daljnjem tekstu: prvostupanjski sud) broj: P-2911/97 i spis predmeta Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, Područne službe u Rijeci (u daljnjem tekstu: prvostupanjsko upravno tijelo) broj: 4119, utvrdio je sljedeće pravno relevantne činjenice za odlučivanje o povredi podnositeljevog prava na suđenje u razumnom roku zajamčenog člankom 29. stavkom 1. Ustava.

1) Upravni postupci radi ostvarivanja prava iz mirovinskog osiguranja

a) Upravni postupci radi ostvarivanja prava na temelju invalidnosti, tj. izmijenjene, preostale odnosno gubitka radne sposobnosti

3. U razdoblju od 1985. do 1996. podnositelj je prvostupanjskom upravnom tijelu (tada pod nazivom Republički fond mirovinskog i invalidskog osiguranja radnika, Područna služba u Rijeci) podnio više zahtjeva radi ostvarivanja prava iz mirovinskog osiguranja na temelju izmijenjene, preostale odnosno gubitka radne sposobnosti, tj. invalidnosti u smislu članaka 40. do 74. Zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju (»Narodne novine« broj 26/83., 48/83. – ispravak, 5/86., 42/87., 34/89., 57/89., 40/90., 9/91., 71/91., 26/93., 96/93., 29/94., 37/94., 44/94., 59/96. i 20/97.; u daljnjem tekstu: ZoMIO:26/83-20/97).

Rješenjima prvostupanjskog upravnog tijela broj: IN-180273 od 13. rujna 1985., IN-180273 od 21. listopada 1992., IN-180273 od 21. veljače 1994., IN-180273 od 21. lipnja 1995. i IN-180273 od 29. siječnja 1996. odbijeni su podnositeljevi zahtjevi podneseni u razdoblju od 1985. do 5. siječnja 1996.

U povodu zahtjeva od 11. prosinca 1996., privremenim rješenjem prvostupanjskog upravnog tijela broj: IN-18273 od 15. siječnja 1997., priznato je podnositelju pravo na invalidsku mirovinu počevši od 11. prosinca 1996.

Rješenjem prvostupanjskog upravnog tijela broj: IN-180273 od 5. veljače 1997. priznato je podnositelju pravo na invalidsku mirovinu počevši od 11. prosinca 1996., jer je na temelju nalaza i mišljenja invalidske komisije utvrđen gubitak radne sposobnosti podnositelja.

Podnositeljeva žalba podnesena protiv rješenja prvostupanjskog upravnog tijela od 5. veljače 1997. odbijena je rješenjem Republičkog fonda mirovinskog i invalidskog osiguranja radnika, Centralne službe u Zagrebu (u daljnjem tekstu: drugostupanjsko upravno tijelo) klasa: 140-04/96-01/Ž-325940, ur. broj: 341-99-03/1-96-1418 od 19. srpnja 1996. (u daljnjem tekstu: drugostupanjsko rješenje).

Upravni spor, pokrenut podnositeljevom tužbom podnesenom protiv drugostupanjskog rješenja, obustavljen je rješenjem Upravnog suda Republike Hrvatske broj: Us-8763/1996-6 od 4. studenoga 1999., jer je podnositelj povukao tužbu.

Prvostupanjsko upravno tijelo u međuvremenu je promijenilo naziv u Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, Područna služba u Rijeci i svojim rješenjem broj: 4419 od 30. prosinca 2015. prevelo je počevši od 1. siječnja 2016. podnositeljevo pravo na invalidsku mirovinu na pravo na starosnu mirovinu.

Drugostupanjsko upravno tijelo (sada promijenjenog naziva – Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, Središnja služba), svojim rješenjem broj: 8559 od 7. travnja 2016. odbilo je podnositeljevu žalbu podnesenu protiv gore navedenog rješenja prvostupanjskog upravnog tijela.

b) Upravni postupak radi ostvarivanja prava na novčanu naknadu za tjelesno oštećenje relevantan u konkretnom slučaju

4. Podnositelj je prvostupanjskom upravnom tijelu podnio 11. travnja 1997. zahtjev za ostvarivanje prava na novčanu naknadu za tjelesno oštećenje (vidi članke 77. do 80. ZoMIO-a:26/83-20/97).

U zahtjevu je između ostaloga, u bitnome, naveo da je 1992. bio premješten na drugo (lakše) radno mjesto, ali da u vezi tog premještaja i smanjenja osobnog dohotka prvostupanjsko upravno tijelo nije donijelo rješenje o pravu na odgovarajuće zaposlenje i o pravu na naknadu osobnog dohotka zbog manjeg osobnog dohotka na odgovarajućem radnom mjestu (vidi članke 49. do 64. ZoMIO-a:26/83-20/97), te je zatražio isplatu razlike osobnog dohotka.

Zahtjev za ostvarivanja prava na novčanu naknadu za tjelesno oštećenje podnositelj je ponovno podnio 3. svibnja 1999.

Iz spisa predmeta prvostupanjskog upravnog tijela razvidno je da ono u povodu zahtjeva za isplatom naknade osobnog dohotka nije donijelo odluku, nego samo o zahtjevu za priznanje prava na novčanu naknadu za tjelesno oštećenje.

Prvostupanjsko upravno tijelo (sada promijenjenog naziva, vidi točku 3. ove odluke) je svojim rješenjem broj: 4419 od 24. ožujka 2000. utvrdilo je da kod podnositelja postoji tjelesno oštećenje 7. stupnja (40%) uzrokovano bolešću i odbilo je zahtjev za priznanje prava na novčanu naknadu za tjelesno oštećenje.

Podnositeljeva žalba protiv navedenog rješenja odbijena je rješenjem drugostupanjskog upravnog tijela (sada promijenjenog naziva – vidi točku 3. ove odluke) broj spisa: 8559 od 31. svibnja 2000.

Presudom Upravnog suda Republike Hrvatske broj: Us-6446/2000-9 od 21. veljače 2002. prihvaćena je podnositeljeva tužba i poništeno je gore navedeno rješenje drugostupanjskog upravnog tijela.

Potom je rješenjem drugostupanjskog upravnog tijela broj spisa: 8559 od 13. lipnja 2002. poništeno rješenje prvostupanjskog upravnog tijela od 24. ožujka 2000.

Prvostupanjsko upravno tijelo je ponovno provelo postupak i utvrdilo da kod podnositelja postoji tjelesno oštećenje 7. stupnja (40%) uzrokovano bolešću, te je svojim rješenjem broj: 4419 od 3. listopada 2002. odbilo podnositeljev zahtjev za priznanje prava na novčanu naknadu za tjelesno oštećenje.

Podnositeljeva žalba podnesena protiv navedenog rješenja prvostupanjskog upravnog tijela odbijena je rješenjem drugostupanjskog upravnog tijela broj spisa: 8559 od 9. travnja 2003.

Presudom Upravnog suda Republike Hrvatske broj: Us-3417/2003-5 od 31. svibnja 2007. odbijena je podnositeljeva tužba podnesena protiv rješenja drugostupanjskog upravnog tijela od 9. travnja 2003., te je time pravomoćno dovršen postupak pokrenut u povodu podnositeljeva zahtjeva od 11. travnja 1997., ponovljenog 3. svibnja 1999.

c) Ostali upravni postupci radu ostvarivanja prava na novčanu naknadu za tjelesno oštećenje

5. Nakon toga, podnositelj je 27. travnja 2009. podnio zahtjev za ponovno utvrđivanje stupnja tjelesnog oštećenja.

Rješenjem prvostupanjskog upravnog tijela broj: 4419 od 24. lipnja 2009. utvrđeno je da kod podnositelja postoji pogoršanje prethodno utvrđenog tjelesnog oštećenja, te je utvrđen novi stupanj tjelesnog oštećenja uzrokovanog bolešću u visini od 50% i odbijen je njegov zahtjev za priznanje prava na novčanu naknadu za tjelesno oštećenje.

Rješenjem drugostupanjskog upravnog tijela broj spisa: 8559 od 25. rujna 2009. odbijena je podnositeljeva žalba podnesena protiv navedenog rješenja prvostupanjskog upravnog tijela.

Podnositelj je 29. prosinca 2015. po drugi puta podnio zahtjev za ponovo utvrđivanje stupnja tjelesnog oštećenja.

Rješenjem prvostupanjskog upravnog tijela broj: 4419 od 1. srpnja 2016. odbijen je podnositeljev zahtjev.

d) Upravni postupak radi ostvarivanja prava na doplatak za pomoć i njegu

6. U povodu podnositeljeva zahtjeva podnesenog 20. lipnja 1997. rješenjem prvostupanjskog upravnog tijela broj: 4419 od 11. lipnja 1999. podnositelju je priznato pravo na doplatak za pomoć i njegu, počevši od 20. lipnja 1997. (vidi članke 75. i 76.
ZoMIO-a:26/83-20/97).

2) Parnični postupak

a) Postupanje prvostupanjskog suda do 5. studenoga 1997.

7. Podnositelj je 26. kolovoza 1997. podnio prvostupanjskom sudu tužbu protiv »vještačke komisije RFMIORH područni ured Rijeka« radi isplate razlike (naknade) osobnog dohotka od 1. ožujka 1992. do 11. prosinca 1996. (dana njegova odlaska u invalidsku mirovinu).

U tužbi je u bitnome naveo kako je na temelju preostale radne sposobnosti ostvario pravo na raspoređivanje na drugo radno mjesto i na naknadu osobnog dohotka zbog manjeg osobnog dohotka na drugom odgovarajućem poslu (vidi članke 49. i 52. ZoMIO-a:26/83-20/97), međutim tuženik u gore navedenom razdoblju nije izvršio isplatu pripadajuće mu naknade osobnog dohotka.

Podnositelj u tužbi nije određeno postavio tužbeni zahtjev.

Do 5. studenoga 1997. prvostupanjski sud nije poduzeo niti jednu radnju u povodu podnositeljeve tužbe.

b) Postupanje prvostupanjskog suda nakon 5. studenoga 1997.

8. Rješenjem broj: P-2911/97-2 od 12. lipnja 1998. prvostupanjski sud je pozvao podnositelja da u roku od petnaest (15) dana ispravi tužbu na način da specificira visinu tužbenog zahtjeva.

Podneskom od 30. lipnja 1998. podnositelj (zastupan po skrbnici Mirjani Ramović) određeno je postavio tužbeni zahtjev u pogledu njegove visine, istaknuvši da potražuje 48.000,00 kn.

Podnesku je između ostalog priloženo (u preslici) rješenje Centra za socijalnu skrb Rijeka klasa: UP/I-552-02/98-01/30, ur. broj: 2170-20-05/10-98-4 od 25. lipnja 1998. kojim je podnositelju (osobi potpuno lišenoj poslovne sposobnosti) za staratelja (skrbnika – opaska Ustavnog suda) postavljena njegova supruga Mirjana Ramović.

Rješenjem broj: P-2911/97-9 od 20. listopada 1999. prvostupanjski sud je pozvao podnositelja da u roku od trideset (30) dana dopuni i ispravi tužbu na način da sadrži sve što je potrebno da bi se po njoj moglo postupiti.

Podneskom od 7. prosinca 1999. podnositelj je prvostupanjskom sudu dostavio ispravljenu i dopunjenu tužbu.

Ispravljenom tužbom podnositelj potražuje 314.742,89 kn na ime naknade osobnog dohotka zbog manjeg osobnog dohotka na drugom radnom mjestu i na ime naknade štete zbog pretrpljenih duševnih bolova. Također je naznačeno da je tuženik Republički fond za mirovinsko osiguranje, Područni ured u Rijeci.

U ispravljenoj tužbi podnositelj je istaknuo:

»... Naime u praksi su mi priznali umanjenu radnu sposobnost, ali nisu to popratili adekvatnim rješenjem o mojim pravima s toga osnova ... U više navrata sam se obraćao kako bih dobio adekvatno rješenje i isplatu razlike osobnog dohotka, koja me pripada po pozitivnim zakonskim odredbama, međutim na sve moje zahtjeve su se oglušili. ...

II Zbog svega gore navedenoga materijalno sam oštećen jer je u obračun osnovice moje invalidske mirovine izostao puni iznos plaće koju je RF MIORH bio dužan meni oboljelom kompenzirati, a prema pozitivnim zakonskim propisima. Na sve moje zamolbe u svezi donošenja adekvatnog rješenja su se oglušili, rješenje nikada nisu donijeli, niti mi isplatili pripadajuću razliku osobnog dohotka ...«

Potom su pred prvostupanjskim sudom održana ročišta: 16. siječnja 2002. i 27. svibnja 2002.

Na ročištu održanom 16. siječnja 2002. tuženik je dao odgovor na tužbu u kojem je istaknuo:

»Tuženik se u cijelosti protivi tužbi i tužbenom zahtjevu te ističe apsolutnu nenadležnost suda jer se ta pitanja rješavaju upravnim postupkom, a slijedom toga 27. rujna 2000. tužitelj je pokrenuo upravni postupak pri Upravnom sudu. Budući se iz tog razloga cjelokupni mirovinski spis nalazi na Upravnom sudu, tuženik opreza radi predlaže prekid postupka dok se ne donese odluka u upravnom sporu.«

Podnositelj je očitujući se na navode tuženika istaknuo:

»Skrbnik tužitelja ističe nespornim da se pred Upravnim sudom Republike Hrvatske po tužbi tužitelja zastupanog po skrbniku vodi Upravni spor protiv ovdje tuženika, a to iz razloga što je tužitelj osporavao osnov umirovljenja utvrđen od strane tuženika, odnosno osporava da je isključivo zbog priznatih 40% tjelesnog oštećenja tužitelja vezano za njegov sluh isti bio umirovljen, a to iz razloga što se kod tužitelja radi o kompleksnom organskom oboljenju koje itekako utječe na visinu ukupnog tjelesnog oštećenja, a što tuženik nije niti kategorizirao kroz utvrđenu invalidnost, niti kategorizirao prilikom utvrđivanja visine tjelesnog oštećenja, čime je tužitelj objektivno zakinut u svojim pravima.«

U podnesku od 27. veljače 2002. tuženik je istaknuo:

»Tužitelj je protiv rješenja radi utvrđivanja prava na tjelesno oštećenje, od dana 31. svibnja 2000. godine pokrenuo upravni spor te se cjelokupni mirovinski spis nalazi na Upravnom sudu RH. Slijedom toga, tuženik nije u posjedu rješenja kojim se tužitelju priznaje odnosno odbija zahtjev za priznanje prava na naknadu osobnog dohotka zbog manjeg osobnog dohotka, što je prethodno pitanje u ovoj pravnoj stvari. Prema tužbi, razvidno je da rješenje o priznavanju prava na naknadu nije ni doneseno tj. nije priznato pravo slijedom toga Sud je apsolutno nenadležan o raspravljanju visine odnosno osnovanosti isplate naknade nepriznatog prava.«

Na ročištu održanom 27. svibnja 2002. podnositelj i tuženik predložili su da sud odredi prekid postupka.

Podnositelj je tom prilikom istaknuo:

»Pun. tužitelja ističe da tužitelj ostaje kod tužbe i tužbenog zahtjeva, te sukladno navodu tuženika, predlaže prekid postupka, ali iz različitih činjeničnih postupaka. Tužitelj je vodio spor pred Upravnim sudom RH vezano za rješenje o utvrđenom invaliditetu tužitelja, odnosno tjelesnom oštećenju, a koji postupak je završen donošenjem meritorne odluke br. Us-6446/2000, kojom presudom je Upravni sud Republike Hrvatske uvažio tužbu, poništio rješenje Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje i uputio da se u za to nadležnom postupku ponovno utvrdi tjelesno oštećenje tužitelja vezano za nezgodu na radu koju je već vidio, a što je moguće jedino adekvatnim medicinskim vještačenjem te bi potom nadležno tijelo bilo dužno u postupku donijeti novo rješenje.

Kako je takvo rješenje od prethodnog značaja za rješenje st. 1. tužbenog zahtjeva tužitelja, isti predlaže prekid ovosudnog postupka.«

Raspravnim rješenjem broj: P-2911/97-19 od 27. svibnja 2002. prvostupanjski sud je prihvatio prijedloge podnositelja i tuženika, te je odredio prekid parničnog postupka do dovršetka upravnog postupka koji se pred nadležnim tijelima tuženika vodi radi priznanja prava na novčanu naknadu za tjelesno oštećenje uzrokovano nesrećom na poslu.

U obrazloženju pisanog otpravka raspravnog rješenja prvostupanjski sud je istaknuo:

»Tužitelj je podnio tužbu protiv tuženika radi isplate razlike neisplaćenog osobnog dohotka za vremenski tijek od 01.03.1992. godine do 01. svibnja 1992. godine, s obzirom da mu tuženik nije na račun promjene radnog mjesta isplatio takvu razliku, a na koju je tužitelj imao pravo.

Također, tužitelj je potraživao i naknadu nematerijalne štete koja je nastala ponašanjem tuženika, zbog čega je osobno tužitelj kao i njegova obitelj, trpio svakodnevne duševne boli.

U odgovoru na tužbu tuženik je osporio tužbu i tužbeni zahtjev, ali je pritom ustvrdio da bi ovosudni postupak trebalo prekinuti do pravomoćnog okončanja upravnog spora kojeg je tužitelj pokrenuo pred Upravnim sudom Republike Hrvatske, iako tuženiku nije poznat razlog iz kojih je takva tužba podnesena, a cjelokupni spis se nalazi pred nadležnim Upravnim sudom Republike Hrvatske.

Na ročištu održanom 27. svibnja 2002. godine tužitelj je ustvrdio novonastalu situaciju, a glede postupka pred Upravnim sudom Republike Hrvatske, u kojoj je istakao da je presudom nadležnog suda tužba tužitelja usvojena, poništeno je prethodno donijeto rješenje tuženika glede postotka tjelesnog oštećenja tužitelja, a ujedno je nadležno tijelo upućeno na provođenje dokaza radi utvrđivanja ukupnog tjelesnog oštećenja tužitelja i s tim u vezi na donošenje novog zakonitog rješenja.

Kako je takvo rješenje od prethodnog značaja za rješenje ovosudnog postupka, to je tužitelj suglasno tuženiku istakao prijedlog za prekidom postupka do pravomoćnog okončanja upravnog postupka.

Cijenivši prijedlog stranaka, sud je isti smatrao osnovanim, s obzirom da je za meritorno rješenje zahtjeva tužitelja za isplatom navedenog novčanog iznosa, kao i naknadne prouzročene mu nematerijalne štete od strane tuženika, od prethodnog značaja donošenje zakonitog rješenja u upravnom postupku, a na koje ukazuje presuda Upravnog suda Republike Hrvatske.«

Nakon prekida parničnog postupka pa do donošenja odluke Ustavnog suda, prvostupanjski sud nije poduzeo niti jednu procesnu radnju (parnični postupak pred tim sudom nije nastavljen).

3) Zahtjev za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku

9. Podnositelj je 22. prosinca 2011. podnio Vrhovnom sudu Republike Hrvatske, zahtjev za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku.

Nakon toga je Županijski sud u Rijeci (u daljnjem tekstu: drugostupanjski sud), kao stvarno nadležan za odlučivanje o zahtjevu, dopisom broj: GZp-151/2012 od 7. prosinca 2012., zatražio od prvostupanjskog suda da dostavi iscrpno izvješće o radnjama u predmetu i presliku dijelova spisa predmeta.

Rješenjem drugostupanjskog suda broj: Gzp-151/2012-6 od 28. siječnja 2013. prihvaćen je zahtjev podnositelja, naloženo je prvostupanjskom sudu u roku od deset (10) mjeseci računajući od dana nastavka parničnog postupka donijeti odluku u predmetu koji se pred tim sudom vodi pod brojem P-2911/97, te je podnositelju određena primjerena novčana